

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, hantering av resultatreserv (RER) och resultatutjämningsreserv (RUR)

Beslutsdatum: ÅÅÅÅ-MM-DD
Giltighetstid: ÅÅÅÅ-MM-DD
Dokumentansvarig: Ekonomichef

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte.....	3
Omfattning	3
Inriktning för god ekonomisk hushållning i Knivsta kommun	4
Definitioner och begrepp	4
Lagbestämmelser	4
Generationsperspektivet	4
Verksamhetsfokus.....	5
Transparens och medborgarperspektiv	5
Finansiella mål.....	5
Utformning av finansiella mål och stark finansiell ställning.....	6
Balanskrav och balanskravsutredning.....	8
Uppföljning och utvärdering av god ekonomisk hushållning	9
Riktlinjer för resultatreserv (RER)	10
Riktlinjer för resultatutjämningsreserv (RUR)	12
Ekonomistyrningsprinciper	13
Budgetdisciplin.....	13
Regler och principer för budgetramar	13
Regler och principer vid bokslutsreglering.....	14
Regler och principer för investeringar	15
Resursfördelningsmodell	15
Förvaltning	16

Inledning

Kravet på att riktlinjer för god ekonomisk hushållning ska finnas i varje kommun kom år 2013. Detta dokument är en större revidering av Riktlinjer för god ekonomisk hushållning (inkl. resultatutjämningsreserv) som antogs av kommunfullmäktige den 22 september 2021.

Riksdagen fattade beslut om ny lagstiftning om god ekonomisk hushållning den 25 oktober 2023. Riksdagsbeslutet innebär bland annat att möjlighet att reservera medel till en resultatreserv, RER, införs i syfte att uppnå god ekonomisk hushållning och det innebär också att resultatutjämningsreserven, RUR, avvecklas.

De kommuner och regioner som vid ikraftträdandet har en RUR får ha kvar och nyttja den till utgången av år 2033. Detta dokument är anpassat till de ändringar som görs i kommunallagen från den 1 januari 2024 med bland annat införande av resultatreserv och utfasning av befintlig resultatutjämningsreserv.

Syfte

I kommunallagens 11 kapitel 1 § står det att kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i kommunallagens 10 kap. 2-6 §§. Kommunallagen reglerar vidare att fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning i kommunen.

Om kommunen har en resultatreserv och resultatutjämningsreserv ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av dem. Begreppet god ekonomisk hushållning har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv med syfte att skapa förutsättningar för att kommunkoncernen har en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet som genererar relevanta överskott.

Syftet med denna riktlinje är att definiera vad god ekonomisk hushållning betyder för Knivsta kommun ur ett långsiktigt och strategiskt perspektiv samt att definiera hur resultatreserven (RER) och den äldre resultatutjämningsreserven (RUR) ska hanteras.

Principerna för det finansiella perspektivet innebär att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som konsumeras. Detta innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat. Normalt sett ska ekonomin visa ett positivt resultat på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller för låg självfinansieringsgrad av investeringar. Målsättningen för nivåerna på exempelvis ekonomiskt resultat, skuldsättning och förmögenhet ska beslutas lokalt av varje kommun, utifrån lokalt rådande förutsättningar.

Omfattning

Riktlinjen och dess principer är styrande för kommunens budgetprocess och ekonomistyrning.

Inriktning för god ekonomisk hushållning i Knivsta kommun

Knivsta kommun ska, som ansvarig för förvaltningen av medborgarnas skattepengar, sträva efter att dessa används kostnadseffektivt och ändamålsenligt. De ekonomiska medlen utgör en restriktion för verksamhetens omfattning. Mål och riktlinjer för verksamheten ska bidra till att resurserna i verksamheten används till rätt saker samt att de används på ett effektivt sätt.

Definitioner och begrepp

Begreppet god ekonomisk hushållning förkortat GEH är central i ekonomistyrningen i kommunerna som syftar till att säkerställa en god ekonomi idag och för framtida generationer.

Lagbestämmelser

Kommunallagen (2017:725) 11 kap och Lag om kommunal redovisning och bokföring (2018:597) 11 kap.

Generationsperspektivet

Ett grundläggande ställningstagande är att varje generation själv ska bära sina egna kostnader. Detta så kallade generationsperspektiv innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. Det innebär också att den löpande verksamheten i normalfallet inte till någon del behöver finansieras med lån. Likaväl som generationsperspektivet syftar till att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat ska inte heller nuvarande generation redan nu behöva betala för framtida förbrukning. Generationsperspektivet kan på detta sätt ses som dubbelriktat, även om tonvikten ligger på att undvika en övervältring av kostnader på framtida generationer. Förhållandet mellan kostnader förknippade med kommunal verksamhet och intäkter i form av främst skatter från den arbetsföra befolkningen varierar i takt med att befolkningssammansättningen förändras. Den så kallade demografiska försörjningsbördans variation i Sverige kommer att påverka den kommunala ekonomin via det kommunala utjämningsystemet och med bibehållen skattesats måste det ske produktivtetsökning och/eller kvalitetsminskningar för att nå finansiell balans då den arbetsföra andelen av befolkningen minskar.

Verksamhetsfokus

Kommunerna ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns och kommunerna är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt lag. Bland de viktigaste uppgifterna är förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg. Den allra största delen av kommunens verksamhet finansieras via skatter och bidrag och målet är att få en så bra och ändamålsenlig verksamhet som möjligt.

Syftet med den kommunala verksamheten är således inte att generera överskott och ackumulera eget kapital. Det ekonomiska utfallet är en spegling av den verksamhet som bedrivs och ekonomistyrningen ska stödja verksamheten och inte tvärtom. En stor del av kostnaderna i kommunal verksamhet är trögrörliga nedåt, samtidigt som rörelsen uppåt kan vara kraftig och snabb utifrån förändringar i omvärlden. Även intäkterna kan variera kraftigt på kort tid, vilket gör att det med kort varsel kan bli stora förändringar i nämndernas budgettilldelning.

För att verksamheten ska kunna planera och arbeta långsiktigt bör ekonomistyrningen vara utformad på ett sådant sätt att så mycket som möjligt av den ekonomiska variationen kan fördelas över en längre tidsperiod än ett enskilt budgetår. Mål och budget med nämndernas budgettilldelning ska därför vara ett (1) budgetår plus tre (3) planeringsår för att ge stabila och långsiktiga förutsättningar att bedriva kommunal verksamhet.

Transparens och medborgarperspektiv

Den kommunala verksamheten finansieras i huvudsak av offentliga medel, där den kommunala skatten är den i särklass största intäktskällan. Till skillnad från ett privat företag, där verksamheten är ett medel för att erhålla vinst, är logiken i en kommun den omvända – att med hjälp av främst skattemedlen få ut så mycket verksamhet som möjligt.

Att få ut största möjliga nytta av skattemedlen och att utgå ifrån ett medborgarperspektiv är således centralt för kommunen. Kommunen styrs genom politiska församlingar och därför är det viktigt med en transparent budgetprocess utifrån ett medborgarperspektiv och utifrån det ansvarsutkrävande som sker framför allt i samband med val.

Finansiella mål

Enligt kommunallagen ska kommunerna i samband med budgeten ange finansiella mål för ekonomin som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, men vilka finansiella mål är en politisk bedömning.

De finansiella målen anges i varje årsbudget och bör utgå ifrån historiska resultat, prognoser över den framtida ekonomiska och verksamhetsmässiga utvecklingen samt utifrån en bedömning av ekonomiska och verksamhetsmässiga risker.

Ett finansiellt mål som tar utrymme från driftbudgeten har alltid en alternativkostnad i form av utebliven verksamhet och/eller sänkt skattesats. Det är en politisk uppgift att väga nyttan av finansiella mål mot behov av medel till verksamheterna.

Utformning av finansiella mål och stark finansiell ställning

De finansiella målen ange en ambitionsnivå för kommunens finansiella utveckling och ställning. Finansiella mål kan behövas för att betona att ekonomin är en restriktion för verksamhetens omfattning, givet rådande förutsättningar, och för att värdesäkra det justerade egna kapitalet enligt definitionen nedan.

För att uppnå god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv fastställer kommunfullmäktige i denna riktlinje ett *långsiktigt finansiellt mål* för nyckeltalet *justerat eget kapital som andel av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning*.

Det egna kapitalet kan ses som en summering av tidigare års ekonomiska utfall och det utgör en bra grund för den långsiktiga ekonomistyrningen. I och med att prisnivån i samhället förändras i takt med den ekonomiska utvecklingen kommer det egna kapitalets värde i normalfallet att urholkas om nivån är oförändrad. För att få en jämförelse av det egna kapitalet över tid bör det knytas till ett relevant referensvärde. För kommunerna är det intäkter i form av skatter och bidrag som är den viktigaste inkomstkällan och att knyta det egna kapitalet till dessa intäktskällor gör att det egna kapitalets relativa värde går att jämföra över tid. Genom att styra på ett långsiktigt finansiellt mål finns möjlighet för kommunen att bygga upp reserver utifall något oförutsett inträffar.

Kommunen skapar också utrymme för en tillfällig finansiell försämring och kan med hjälp av en reserv undvika alltför stora negativa konsekvenser för verksamheten.

Det egna kapitalet ska ha en betryggande storlek som skydd mot ihållande kriser och för att möta oförutsedda försämringar i ekonomin. Det egna kapitalet är ett utrymme som kan möta framtida utgifter och utgör samtidigt den förmögenhet som nuvarande generation förvaltar åt framtida generationer. I normalfallet tillser redovisningen att kostnader allokeras till rätt generation, exempelvis kommer den generation som nyttjar en investering att få bära de ränte- och avskrivningskostnader som är förknippade med den servicepotential som investeringen innebär.

Justerat eget kapital

Definition av justerat eget kapital är eget kapital minus ansvarsförbindelsepensioner inklusive löneskatt. Ansvarsförbindelsen för pensioner avser pensioner intjänade före år 1998. Enligt lag ska denna pensionsskuld inte redovisas i balansräkningen, den så kallade "blandmodellen".

Ansvarsförbindelsen för pensioner är dock en skuld som ska betalas ut och kostnaden i resultaträkningen består av utbetalningen av pensioner i stället för skuldförändringen som är det normala. Bokföringsmässigt borde skulduppbyggnaden ha tagits över resultaträkningen och allt annat lika skulle de historiska resultatena ha varit lägre i takt med skulduppbyggnad.

Man kan således säga att det egna kapitalet är övervärderat i och med att denna historiska kostnad inte har gått över resultaträkningen. Utifrån generationsperspektivet utgör ansvarsförbindelsen för pensioner alltså en kostnad som tidigare generationer inte har betalat för utan som i stället belastar nuvarande generationer.

Skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning

Skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning är den i särklass största intäktskällan för kommuner och dessa intäkter kan sägas utgöra den intäkt som kommunen har att varje år bedriva verksamhet för. I takt med befolkningstillväxt och tillväxt i ekonomin ökar denna intäkt över tid och det justerade egna kapitalets andel av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning kommer att minska om man inte över tid har ett överskott som motsvarar del av ökningen. Genom att koppla justerat eget kapital till skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning får man ett nyckeltal som värdesäkras i takt med att ekonomin utvecklas, vilket gör att principen om generationsperspektivet kan bibehållas.

Justerat eget kapital som andel av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning

Att koppla god ekonomisk hushållning och den långsiktiga ekonomistyrningen till justerat eget kapital som andel av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning bidrar till att vidmakthålla generationsperspektivet och möjliggör en mer ändamålsenlig styrning av verksamheten i och med att den dimensionering av verksamheten som kan behöva göras utifrån ekonomiska restriktioner kan jämnas ut över en längre tidsperiod. I och med att samtliga ekonomiska händelser kommer att påverka det aktuella årets resultat och därmed det egna kapitalet så kan nyckeltalet förändras kraftigt på kort tid beroende på tillfälliga händelser. Vid bedömning av nyckeltalet och dess nivå bör hänsyn tas till orsaken till förändringarna och orsakerna till rörelser både uppåt och nedåt bör kommenteras i samband med budget och årsredovisning.

Det justerade egna kapitalet som andel av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning ska som lägst uppgå till 40 procent för att kommunen ska anses ha en stark finansiell ställning. I och med att det justerade egna kapitalet är relaterat till skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning värdesäkras nivån i takt med utvecklingen av tillväxten i samhällsekonomin. Över tid ska därför det långsiktiga finansiella målet tillse att förhållandet mellan justerat eget kapital och skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning inte understiger den beslutade nivån avseende stark finansiell ställning. Det innebär att det över tid kommer att krävas ett resultatöverskott för att uppfylla det långsiktiga finansiella målet.

Syftet med det valda nyckeltalet är att bland annat att undvika att kommunens egna kapital förändras på ett sådant sätt att generationsperspektivet sätts ur spel. Nuvarande generation ska inte övervältra kostnader på kommande generationer men heller inte belastas med kostnader som avser kommande generationer.

Knivsta kommuns definition av stark finansiell ställning är om justerat eget kapital som andel av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning överstiger 40 procent. Bedömningen grundar sig i att kommunen har stora dolda marktillgångar som när de realiseras tillsammans med det justerade egna kapitalet skulle uppgå till över 50 procent som andel av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Vidare bör den finansiella målsättningen för god ekonomisk hushållning vila på ett resultatmål om 1-3 procent av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning över tid (resultatmål efter balanskravsjusteringar) samt investeringar (exklusive finansiella tillgångar och exploateringsinvesteringar) ska till minst 50 procent finansieras av eget kassaflöde (självfinansieringsgrad) över tid. Absoluta målvärden varierar över tid och bestäms i den årliga budgeten.

Utdelning från kommunala bolag får ej överstiga budgeterat belopp i mål och budget, men kan vid behov revideras ned i samband med bokslut.

För kommunkoncernen gäller även att de kommunala bolagen och de affärsdrivande verksamheterna skall ha full kostnadstäckning enligt självkostnadsprincipen (3 procent marginalpåslag är huvudprincipen).

Balanskrav och balanskravsutredning

I årsredovisningens förvaltningsberättelse ska en balanskravsutredning upprättas. Av denna utredning ska det framgå vilka justeringar av årets resultat som har gjorts för att räkna fram "Årets resultat efter balanskravsjusteringar" samt "Årets balanskravsresultat" där hänsyn tagits till eventuell reservering till eller disponering från RUR. I förvaltningsberättelsen ska även en redovisning av "Balanskravsresultat att reglera" göras om det finns ett negativt resultat som ska återställas. Om det i årsredovisningen konstateras att ett balanskravsunderskott för räkenskapsåret stadgar regelverket att underskottet ska regleras senast efter tre år. Kommunfullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur en reglering ska ske. Beslut om en åtgärdsplan bör fattas snarast efter att ett negativt resultat konstaterats i bokslutet.

Synnerliga skäl

Enligt kommunallagen 11 kap 5 § ska kommuner och regioner varje år upprätta en budget för kommande kalenderår där intäkterna överstiger kostnaderna (det så kallade balanskravet). Vid beräkningen av balanskravsresultatet ska årets resultat rensas från vissa poster som inte härrör från den egentliga verksamheten. Enligt den 13 § ska ett negativt balanskravs resultat återställas under efterföljande tre år. Fullmäktige får besluta att inte återställa det negativa balanskravsresultatet om det finns synnerliga skäl.

Det är kommunfullmäktige som beslutar om vad som utgör synnerliga skäl för att upprätta en budget som inte är i balans eller för att inte återställa ett negativt balanskravsresultat i samband med årsbokslut. Vid beslut om budget med negativt balanskravsresultat ska kommunfullmäktige ange skäl till att så kan ske. Ett förhållande som kan utgöra skäl för att inte reglera ett negativt resultat är om kommunen har en stark finansiell ställning.

Laglighetsprövning kan inte ske av kommunens budgetbeslut eller beslut att inte reglera ett negativt resultat. Balanskravsresultatet räknas fram i en till resultaträkningen sidoordnad balanskravsutredning. Där görs justeringar av ett antal angivna kostnader och intäkter (vissa realisationsvinster och -förluster, orealiserade vinster och förluster i värdepapper samt återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper). I förekommande fall ska även RUR/RER hanteras i denna utredning.

Enligt lagstiftningen kan det också finnas synnerliga skäl som gör att kommunen inte behöver reglera ett underskott. I förarbetena till lagen ges ett antal exempel på företeelser som kan vara sådana skäl:

- Den finansiella ställningen är så stark att det kan vara försvarbart att under en tid gå med ett planerat underskott
- Omstruktureringskostnader av engångskaraktär i samband med större strukturförändringar av verksamheten som på sikt leder till ett effektivare resursutnyttjande och god ekonomisk hushållning
- Andra skäl som kan försvaras med ett mycket väl motiverat resonemang om god ekonomisk hushållning

Det är tillåtet att budgetera med ett underskott för årets resultat i resultaträkningen om kommunen kan hänvisa till synnerliga skäl i enlighet med punkterna ovan. Om synnerliga skäl för att inte återställa ett negativt resultat åberopas ska dessa enligt rekommendation R15 Förvaltningsberättelse anges tydligt. Justeringar som görs med åberopande av synnerliga skäl ska inte påverka det redovisade balanskravsresultatet utan hanteras efter balanskravsresultatet i förvaltningsberättelsen.

Uppföljning och utvärdering av god ekonomisk hushållning

I enlighet med Lag om kommunal bokföring och redovisning 11 kap 8§ ska kommunen i årsredovisningens och delårsrapportens förvaltningsberättelse utvärdera om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts.

Riktlinjer för resultatreserv (RER)

Enligt Kommunallagen får kommuner reservera medel i en resultatreserv som får användas för att en god ekonomisk hushållning ska uppnås. Regelverket är ett komplement till kommunallagens balanskravsregler och syftar till att kommunen ska kunna bygga upp en reserv under goda tider för att senare, under vissa omständigheter, kunna använda reserverade medel.

Resultatreserven ska därigenom vara ett sätt att kunna arbeta med mer långsiktiga mål än balanskravets fokus på ett kalenderår i taget. Avsikten med resultatreserven är inte att möjliggöra en överbeskattning där delar av överskotten årligen sparas för framtiden och inte heller att göra det möjligt att under en längre tid ha en nivå på skatteunderlaget som är lägre, eller en kostnadsnivå som är högre, än vad som är långsiktigt hållbart, utifrån riktlinjerna för god ekonomisk hushållning.

Reservering av medel

Lagen anger ett antal minimiregler som ska vara uppfyllda för att man ska få göra en reservering, men därutöver finns ingen närmare precisering i lagen. I kommunallagen regleras att reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 11 kap. 10§ lagen om kommunal bokföring och redovisning, som överstiger

- en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, eller
- två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, om kommunen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

Knivsta kommun har ett positivt eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser vilket innebär att allt över 1 procent får avsättas till RER. Varje avsättning behöver vägas mot framtida ekonomiska åtaganden (försiktighetsprincipen) eftersom ett uttag ur RER påverkar kommunens likviditet negativt. Ett ianspråktagande av resultatreserven innebär att likviditeten minskar.

En reservering får göras om resultatreserven efter reserveringen uppgår till ett belopp som motsvarar högst fem procent av summan av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Disponering

Disponering av resultatreserven får endast göras om balanskravsresultatet är negativt. Detta gäller både vid budget och bokslut. Reserven får användas för att nå upp till ett nollresultat enligt balanskravet. Reserven kan användas för att täcka vissa särskilda planerade kostnader ett enskilt år eller vid oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall eller nödvändig omstrukturering av verksamhet. Faktisk disponering av medel i resultatreserven fastställs i årsredovisningen.

Redovisning

Reservering eller disposition av resultatreserven påverkar inte kommunens resultat utan sker som en särskild specifikation av kommunens egna kapital i balansräkningen. I årsredovisningens förvaltningsberättelse ska en balanskravsutredning redovisas enligt Lagen om kommunal bokföring och redovisning. Av denna utredning ska det framgå vilka justeringar av årets resultat som gjorts för att räkna fram årets balanskravsresultat där man tagit hänsyn till ev. reservering eller disponering från resultatreserven.

Riktlinjer för resultatutjämningsreserv (RUR)

Knivsta kommun har för närvarande en resultatutjämningsreserv omfattande 80 miljoner kronor som skapats i enlighet med kommunallagens tidigare regelverk. Ytterligare avsättning är ej tillåtet efter bokslutet 2023, men en kommun som har en resultatutjämningsreserv den 1 januari 2024 kan ha kvar resultatutjämningsreserven som längst till utgången av år 2033, då kvarvarande medel upplöses i eget kapital.¹

Regelverket kring RUR har varit ett komplement till kommunallagens balanskravsregler och syftat till att ge möjlighet att kunna bygga upp en reserv under goda tider för att senare, under vissa omständigheter, kunna använda reserverade medel när till exempel skatteunderlagsutvecklingen är svag.

Disponering

Disponering av RUR får endast göras om balanskravsresultatet är negativt och fullmäktige bedömer att lågkonjunktur råder för det enskilda budgetåret. Detta gäller både vid budget och bokslut. Riktvärde för fullmäktiges bedömning av konjunkturläget är att lågkonjunktur råder när förändringen av budgetårets underliggande skatteunderlag understiger den genomsnittliga skatteunderlagsutvecklingen de senaste tio åren (enligt uppgifter och prognoser från SKR) eller att den reala skatteunderlagsutvecklingen för det aktuella året är negativ.

Reserven får användas för att nå upp till ett nollresultat enligt balanskravet.

Kommunfullmäktige beslutar i första hand om planerad disponering av RUR i beslut om mål och budget eller årsredovisning (faktisk disponering). För att klara kravet på balans mellan intäkter och kostnader i budget och redovisning är det tillräckligt att RUR utnyttjas med ett belopp som motsvarar vad som krävs för att nå ett nollresultat. När budgetbeslut tas om ett nyttjande av RUR är det också lämpligt att justera de kortsiktiga finansiella målen utifrån detta och göra en analys av hur resultatet påverkas av vikande intäkter som RUR är avsett att utjämna.

Redovisning

Disposition av resultatutjämningsreserven påverkar inte kommunens resultat utan sker som en särskild specifikation av kommunens egna kapital i balansräkningen. I årsredovisningens förvaltningsberättelse ska en balanskravsutredning redovisas enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning. Av denna utredning ska det framgå vilka justeringar av årets resultat som gjorts för att räkna fram årets balanskravsresultat där man tagit hänsyn till ev. reservering eller disponering från RUR.

¹ Den 31 december 2023 uppgick resultatutjämningsreserven till 80 miljoner kronor.

Ekonomistyrningsprinciper

Budgetdisciplin

Det är av stor vikt att alla verksamheter, nämnder med flera genomför sitt uppdrag inom givna ekonomiska ramar. Därför ska styrelse och nämnder besluta om en verksamhetsplan där både verksamhetsmål och budget fastställs senast 31 december året innan budgetåret startar och anmäls till kommunfullmäktige. Tillsammans bidrar detta till att kommunens finansiella mål uppnås.

Verksamheternas samlade resultat presenteras för nämnden via månatliga ekonomiska prognoser. Visar den samlade bilden för nämnden ett underskott har nämnden en skyldighet att vidta åtgärder. En handlingsplan för att hantera den ekonomiska obalansen ska då upprättas, innehållande konkreta åtgärder, analys och konsekvens av åtgärd, samt beslutas av nämnd. Vidare ska kommunstyrelsen underrättas om handlingsplanen och hur arbetet med att genomföra åtgärderna fortgår till dess att ekonomi i balans råder för nämnden.

Regler och principer för budgetramar

Kommunfullmäktiges beslut om budgeten är fastställande av de ekonomiska ramar och mål som skall gälla för de olika delarna av den kommunala verksamheten. Budgeten fördelas och beslutas på sådant sätt att den är oberoende av vilken organisation som kommunen väljer att jobba efter och vilken driftform som väljs. Indelningen i verksamhetsområden (block) följer i stort den uppdelning som görs i kontoplanen Kommun-Bas (SKR). Inom beslutade anslag har nämnder och styrelse till uppgift att sköta den löpande verksamheten.

De tillgängliga resurserna bestämmer graden av måluppfyllelse – ekonomin sätter gränsen och förutsätter optimalt resursutnyttjande. Om nämnd eller styrelse under löpande verksamhetsår finner att man inte kan fullgöra anförtrodd verksamhet, inom ramen för av kommunfullmäktige beviljat anslag, mål och resultatkrav ska tvingande nivåer enligt lagstiftning och myndighetskrav prioriteras.

Budgetramarna är en nettokostnadsram avseende driftbudgeten, nämnderna beslutar om nivån på externa intäkter i samband med nämndens internbudget och verksamhetsplan.

Omfördelning av tilldelade anslag är möjligt av nämnd och görs lämpligen i samband med beslut om nämndens årliga verksamhetsplan. Uppföljning och rapportering till nämnd görs ca 5 gånger per år och anmälas till kommunstyrelsen.

Regler och principer vid bokslutsreglering

Bokslutsreglering gäller för beviljade barn och elever i förskola och grundskola, gymnasieskola, grundsärskola, gymnasiesärskola, snöröjning samt SFB (kommunala kostnaden) enligt följande:

- faktiskt antal barn/elever inom förskola, grundskola och anpassad grundskola samt egen verksamhet inom gymnasieskolan enligt de räkningar som genomförs per 15 april och 15 oktober,
- faktiskt antal individintegrerade elever inom grundskola enligt de räkningar som genomförs per 15 april och 15 oktober,
- faktiska kostnader för köpta elevplatser inom gymnasieskola och anpassad gymnasieskola regleras mot verkligt utfall,
- faktiska kostnaden för vinterväghållning (snöröjning) regleras i bokslutet mot en fast budgeterad summa,
- faktiska kostnaden för återbetalning av de första 20 timmarna till Försäkringskassan avseende ärenden enligt socialförsäkringsbalken (SFB, tidigare LASS), med avstämning 1 oktober mot budgeterat antal,
- faktiska kostnadsökningen som exploateringsinvesteringar genererar för gata och park i kapitaltjänstkostnader.

Vid antalsregleringen för förskola, grundskola, anpassad grundskola och internt gymnasium uppgår regleringen per barn respektive elev till à-priset minskat med 25 tkr. Avdraget avser fasta kostnader utöver barn/elevpeng och lokalpeng, som inte påverkas av volymen under pågående budgetår. Vid regleringen av individintegrerade elever uppgår regleringen per elev till 230 tkr.

Budgeterade medel för verksamheterna extern gymnasieskola och anpassad gymnasieskola får inte omdisponeras till annan verksamhet utan nytt kommunfullmäktigebeslut.

Regler och principer för investeringar

Beviljad investeringsutgift är bunden till ett projekt och är ett utgiftstak. Om det befaras att en investering inte kan genomföras inom beviljat anslag och ingen möjlighet finns till om disponering mellan nämndens beviljade investeringsprojekt, åligger det berörd nämnd att föra ärendet vidare till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen kan besluta om utökad ram via om disponering av KS ofördelade investeringsmedel, alternativt vidare till kommunfullmäktige för utökade investeringsramar.

Investeringar innebär inte per automatik en utökad driftbudget för eventuella ökade kapitaltjänstkostnader. För investeringar/ anläggningstillgångar utgår internränta på bokfört värde. Alla förändringar mellan projekt och disponering av ofördelade medel ska beslutas av respektive nämnd/ styrelse. Uppföljning av investeringsprojekt utfall och prognos görs i bokslut (delår- och årsbokslut) och beslutas av respektive nämnd samt anmäls till kommunstyrelsen.

Resursfördelningsmodell

En resursfördelning som är transparent och ger rimligt rättvisa förutsättningar att bedriva kommunal verksamhet hänger ihop med god ekonomisk hushållning. Resursfördelningsmodellen syftar till att fördela kommunens ekonomiska resurser efter befolkningsutveckling och befolkningsstruktur med flera parametrar som kan tänkas påverka framtida behov och service från invånarna.

Indexuppräknning

SKR bedömer pristrycket i kommunal verksamhet årligen (inflation och kvalitet). Med utgångspunkt i pristrycket ska en avvägning göras mellan kompensation för ökade kostnader och krav på effektivisering göras. Indexuppräknningen av de ekonomiska ramarna per verksamhet är differentierad.

Volymuppräknning

Volymuppräknningen grundar sig i den befolkningsprognos som årligen revideras med hjälp av statistik från SCB och byggnationsplaner i kommunen.

Volymuppräknning kan vara positiv eller negativ beroende på hur folkmängden utvecklar sig. Verksamheter som erhåller volymuppräknning:

1. Förskoleverksamhet (förändring antal barn * peng)
2. Grundskoleverksamhet (förändring antal elever * peng)
3. Gymnasieskola (förändring antal elever * peng)
4. Anpassad grundskola (förändring antal elever * peng)
5. Ordinärt boende Sol HSL (förändring antal invånare * peng utjämningsystem)
6. Hemtjänst (förändring i konsumtionsanalys biståndsbedömda timmar * peng per timme)
7. Allmän fritid och kultur (förändring antal invånare 6-18 år * fast peng per invånare)
8. Gator och vägar (förändring antal invånare * fast peng per invånare)
9. Parker (förändring antal invånare * fast peng per invånare)
10. Lss uppräknning (bedömd förändring antal insatser * fast peng)
11. Individ och familjeomsorg (förändring antal invånare * peng utjämningsystem)
12. Gata och park (förändring kapitaltjänstkostnad orsakad av exploateringsinvesteringar)

Politiskt betingade förändringar

Politiken bestämmer ambitionsnivån och prioriteringar. I den årliga omvärldsspaningen påvisar förvaltningen på viktiga aktuella förändringar eller annan viktig information att ta hänsyn till i budgetprocessen. Vidare lämnas en ekonomisk bedömning av förändringens art. Denna information hanteras som "politiskt betingade förändringar" genom avdrag eller tillägg i budgeten. Verksamheter som inte erhåller volymuppräknning kan vartefter margineffekter uppstår erhålla ett engångstillägg för att korrigera för långsiktiga volymförändringar.

Förvaltning

Kommunstyrelsen ansvarar för att både följa och informera om riktlinjen. Alla nämnder ansvarar för att arbeta i enlighet med riktlinjen.